

Pastor Svane 1, Lund

Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1
Lunds stad och kommun, Skåne län
Arkeologisk schaktningsövervakning 2020–2023
Linnea Lidh

Titel: Pastor Svane 1, Lund

Författare: Linnea Lidh

Kulturmiljörapport: 2023:16

Omslagsbild: År 1704. Geometrisk karta över Lunds stad och dess jordägendom. Lantmätare Sean Bergman (Lantmäterimyndigheterna: 12-lus-3).

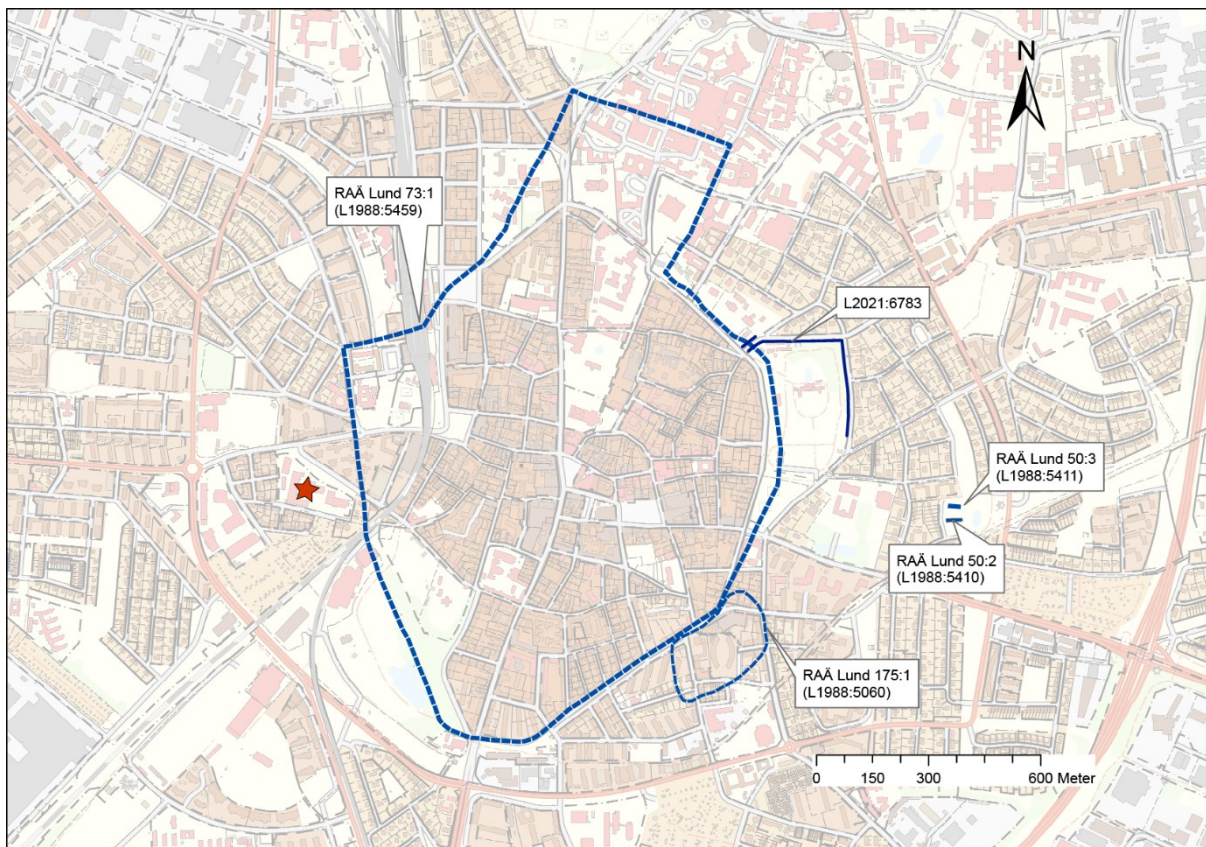
Upphovsrätt: Där inget annat är angivet, enligt Creative Commons licens CC BY

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	2
Fornlämningsmiljö	2
Tidigare arkeologiska iakttagelser	4
Genomförande och resultat	4
Nordöstra området.....	7
Nordvästra området.....	14
Södra området.....	17
Slutdiskussion.....	17
Kulturlagerstatus.....	18
Förslag på fortsatta åtgärder	18
Administrativa och tekniska uppgifter	19
Referenser	20
Litteratur:.....	20
Arkiv:.....	20
Bilagor.....	21
Sektionsritningar	21
Fyndförteckning	28
Makrofossilanalys	29
¹⁴ C-analys	31

Sammanfattning

- Med anledning av att Lunds kommun, Lundafastigheter planerade nybyggnation av en gymnasieskola på fastigheten Pastor Svane 1, genomförde kulturen i Lund en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning enligt Länsstyrelsens beslut (Lst. dnr. 431-36859-2018, Kulturens projektnr. A_2018_0059).
- Undersökningsområdet är beläget väster om Lunds medeltida stadsområde samt stadens vall och vallgrav. Området ligger söder om Trollebergsvägen som leder ut mot Värpinge och Lomma och som under medeltiden var stadens västra utfart. På 1704-års karta över Lund framgår att kv Pastor Svane 1 låg inom Sankt Peters Klosters Prästelycka, eller bara Prästelyckan.
- Flera markarbeten genomfördes inom undersökningsområdet, bland annat för fjärrvärme, el samt vatten och avlopp (VA). Stora ytor avbanades för grundläggning av skolbyggnader. Trots att stora delar av södra området var påverkat av nyare ingrepp från när Svaneskolan uppfördes framkom intakta delar av fornlämningen. Möjligen har även ytor banats av för att jämna till marken inför asfalteringen av skolgården.
- I nordöstra området framkom nedgrävningar i moränleran, vilket tolkas som diken. En förvaringsgrop och något som skulle kunna vara ett grophus dokumenterades. I nordvästra delen av området framkom tätt liggande nedgrävningar i moränleran, vilka tolkas som lertäkter.
- Delar av UO är fortfarande opåverkad av schaktningsarbeten och det finns bevarade kulturlager kvar på platsen.

Figur 1. Lunds medeltida stad, fornlämning 73:1, med platsen för undersökningen markerad med en röd stjärna.

Inledning

Med anledning av att Lunds kommun, Lundafastigheter, planerade nybyggnation av en gymnasieskola på fastigheten Pastor Svane 1 genomförde Kulturen i Lund en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning, enligt Länsstyrelsens beslut (Lst. dnr. 431-36859-2018, Kulturens projektnr. A_2018_0059). Arbetena omfattade både rivningsarbete av Svaneskolan, samt om- och nybyggnation av byggnader och skolgårdsmiljö.

Fornlämningsmiljö

Undersökningsområdet (UO) är beläget direkt väster om Lunds medeltida stadsområde och stadens vall och vallgrav. Området ligger söder om Trollebergsvägen, som leder ut mot Värpinge och Lomma. Under medeltiden utgjorde vägen stadens västra passage. Stadens västra port benämndes "*Nunneburled*" och syftade till Sank Peters nunnekloster som låg omedelbar innanför porten. Västerport omnämns första gången år 1385. Ordet *burled* har tolkats på olika sätt, där Ragnar Blomqvist tolkar ordet som "bordled" och betyder då öppningen i "bordet" (palissaden). Anders Andrén menar att "bur" snarare kommer från det tyska ordet för borg och ordet *burled* då blir borgöppning och kan ha betecknat

en speciell byggnad (Andrén 1980:21 & 76). Blomqvist tänker sig att de västra och östra utfarerna genom vällen, som båda benämns med ordet *burled*, antyder att byggnadsverken på dessa platser varit mindre påkostade (Blomqvist 1985:22). Västerport är den enda porten som inte påträffats arkeologiskt och det går därför inte att säga något om den. De övriga tre har alla påträffats med rester efter murverk (Andrén 1980:75).

På 1704-års karta över Lund framgår att kv Pastor Svane 1 ligger inom Sankt Peters Klosters Prästelycka, eller bara Prästelyckan (figur 2). I nordöstra delen av lyckan, dagens kv Gasverket, har ett mindre antal gravar påträffats, flera efter halshuggna individer. Gravarna är inte daterade, men troligen är de äldre än 1600-talet. Marken där UO ligger ägdes av Philippa Matsdotter fram till den 31 december år 1630 då den köptes upp av Sankt Peters Kloster och Norra Nöbbelövs pastorat. Anledningen var att marken skulle tjäna som löningsjord åt prästen. Inom området fanns då någon form av torp eller gathus. Tvärs över lyckan drogs Svanevägen någon gång under det sena 1800-talet. Under det tidiga 1900-talet blev kv Pastor Svane Lunds första område för kolonilotter. I kvarterets sydöstra del hade en lägre tegellänga uppförts år 1901. Byggnaden hade fler funktioner under årets lopp till dess att det revs år 1966 i samband med att Svaneskolan uppfördes på marken (Bevaringskommittén 1996:154, 165, 174).

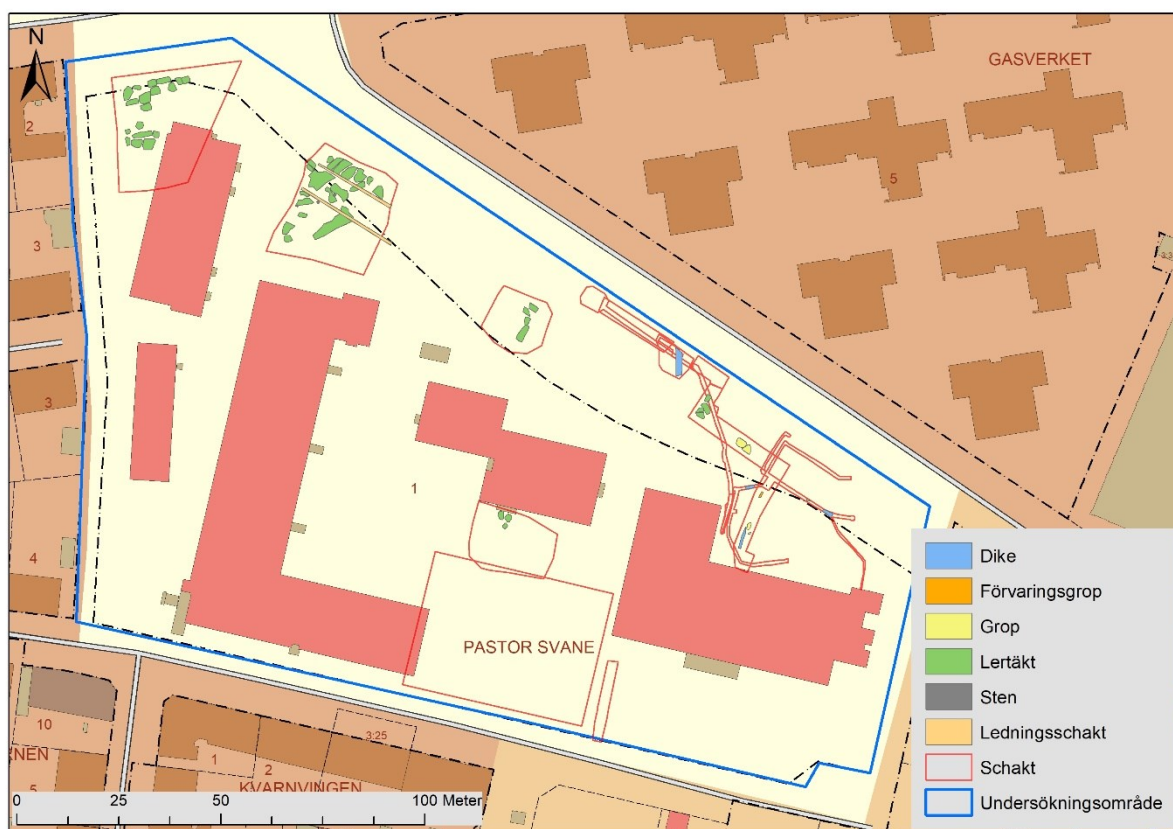
Figur 2. År 1704. Geometrisk karta över Lunds stad och dess jordägendom. Lantmätare Sean Bergman (Lantmäterimyndigheterna: 12-lus-3). UO markerat i blått.

Tidigare arkeologiska iakttagelser

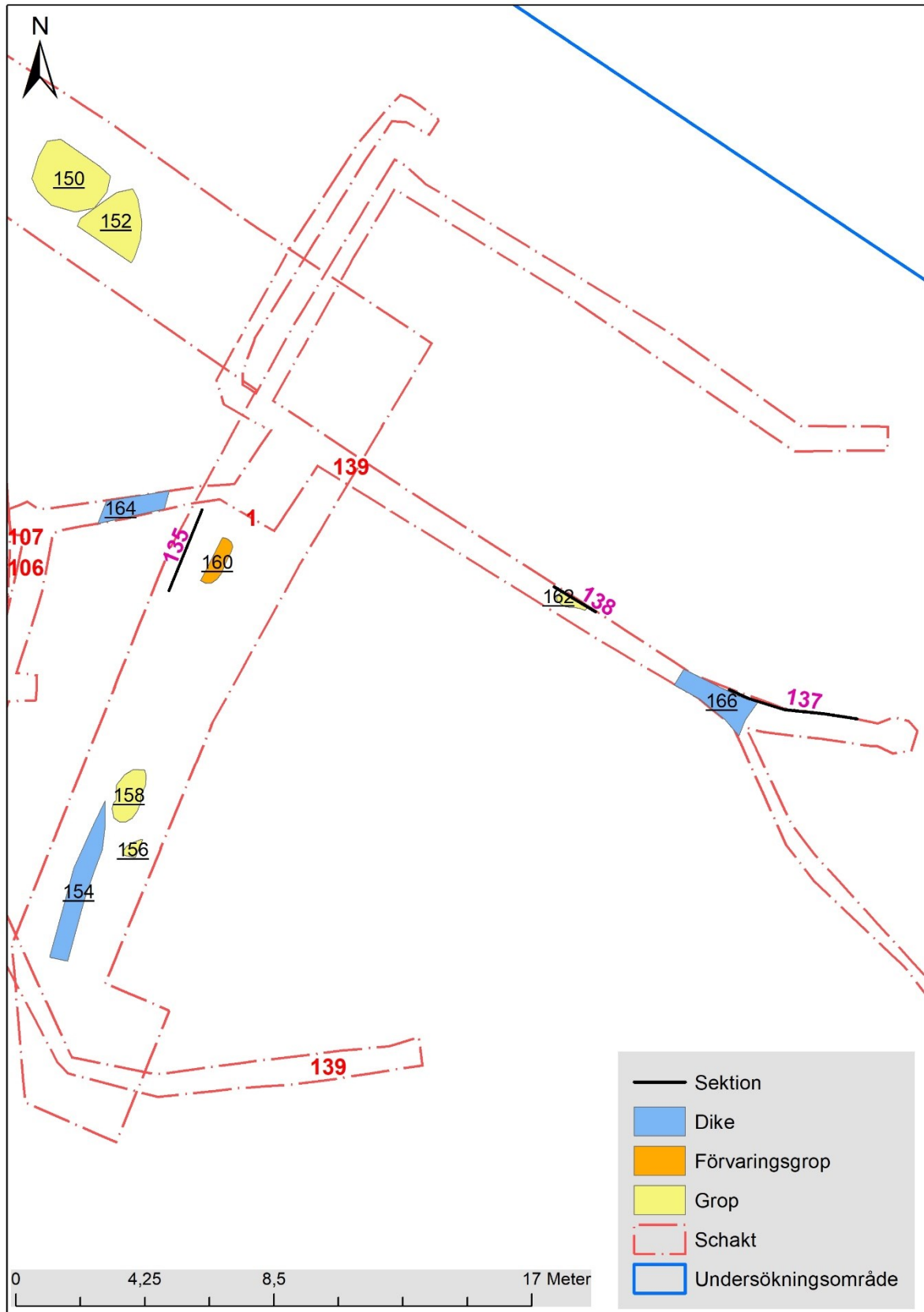
Kvarter Pastor Svane 1 har inte varit föremål för några arkeologiska undersökningar tidigare. Kvarteret är beläget strax utanför Lunds medeltida stad och Sankt Peters Klosterkyrka, och det har länge varit odlat. Det ger också en chans att undersöka hur landsbygden som låg i anslutning till staden har nyttjats genom tiderna.

Genomförande och resultat

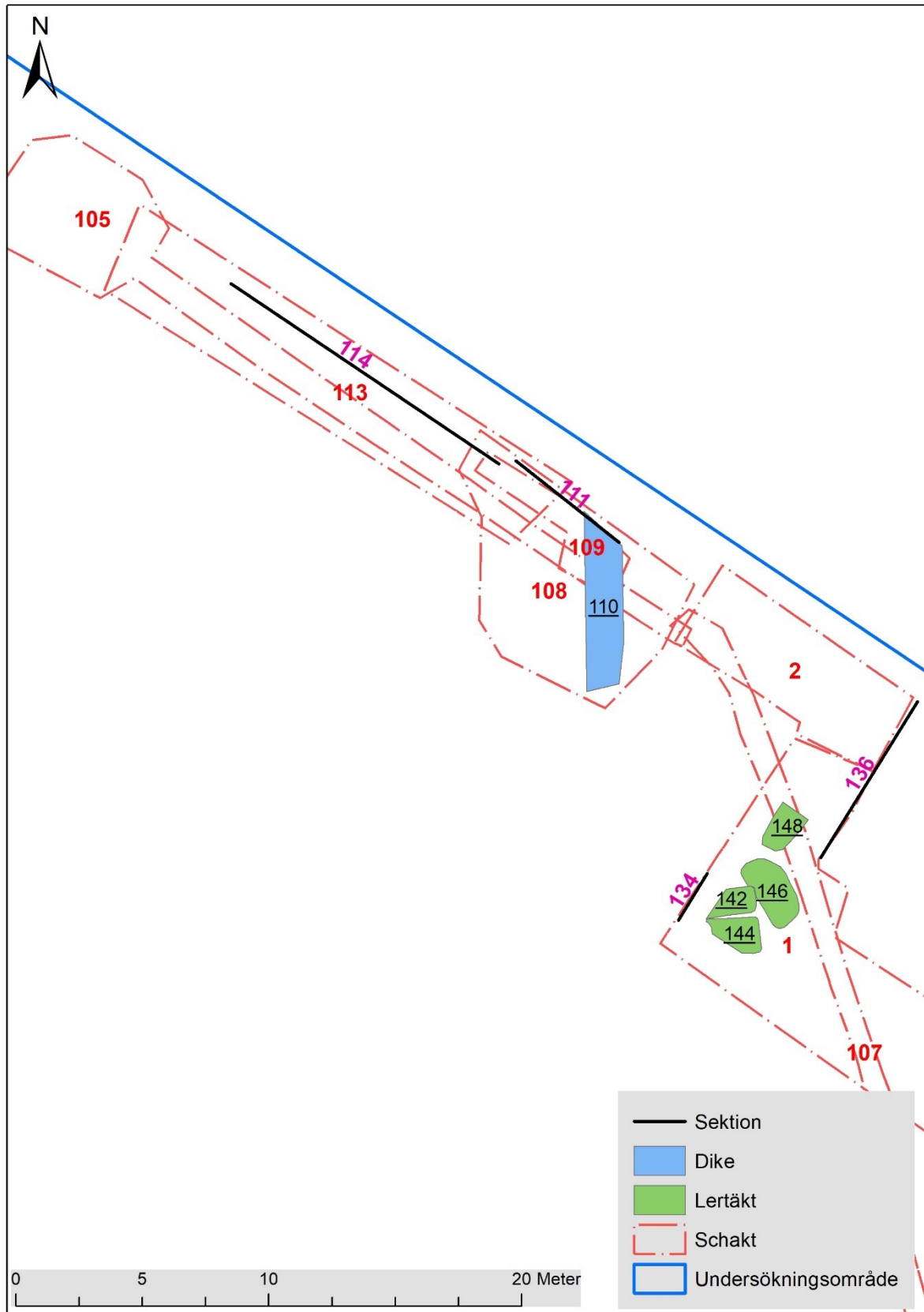
Markarbetena på undersökningsområdet har skett sporadiskt under mer än tre år, eftersom arbetet med att riva de gamla skolbyggnaderna, upprätta provisoriska skollokaler och uppföra nya byggnader, har skett om vart annat. Det första som skedde på platsen var uppförandet av en tillfällig skollokal, så kallade moduler, som placerades i UOs nordöstra del. I detta område grävdes det även för provisorisk VA och el till modulerna, samt fjärrvärme till skolbyggnaden. Därefter har det schaktats och banats av stora ytor på UO för de nya huskropparna till de nya byggnaderna som skulle uppföras (figur 3).

Figur 3. Undersökningsområdet och den gamla bebyggelsen på platsen. De grävda ytorna markerade i rött. © Lantmäteriet

Figur 4. Schakten vid nordöstra området, se figur 3 för referens.

Figur 5. Schakten vid nordöstra området, se figur 3 för referens.

Här följer en redogörelse för de arkeologiska iakttagelserna som gjorts under schaktningsövervakningen på fastigheten Pastor Svane 1 (figur 3). Vid hänvisning till enskilda kontexter i löptext anges kontextnumret tillsammans med prefixet "K", vid hänvisning till ett specifikt schakt används prefixet "O" tillsammans med schaktnumret, prefixet "C" används vid hänvisning till en sektion och i de fall ett fynd nämns i löptext anges prefixet "fnr" tillsammans med Kulturens fyndnummer. För analysresultat, sektioner och fyndlista se bilaga.

Nordöstra området

Nordöstra området bestod av flera mindre schakt för ledningar till skolan samt till den tillfälliga modulen (figur 4 & 5). O1 och O2 var schakt för fjärrvärmeledning, O105, O107 och O108 var schakt för nytt VA. O139 var schakt för VA och el till den tillfälliga modulbyggnaden. Schakten varierade i bredd och djup och flera schakt kom att förläggas på samma ytor. Flera nedgrävningar samt diken framkom i detta område.

I området utgjorde de översta 0,30 m matjord och sedan dokumenterades ett sandigare skikt, möjligen utlagt för skolgården. På ett djup av ca 0,35 m framkom ett brungrått lerigt lager som innehöll en del träkol och tegelkross av både gult och rött tegel samt en del koks. På ett djup av ca 0,55 m framkom ett något renare lager med enstaka tegelkross och träkols prickar. Detta tolkas som ett större utjämningslager eller möjligen odlingsjord från tiden då kolonilotter förekom på fastigheten. Fynd av keramik av typen yngre rödgods återfanns i detta lager (fnr 2). I sektionerna C136 och C137 framkom kulturjord mellan 0,40 och 0,60 meter ner som tolkades som raseringslager efter en byggnad som legat utmed Svanevägen, möjligen från 1800-talet. Marknivån i området sluttar något söder ut från Svanevägen. Moränleran framkom på ett djup av mellan 0,80 till 1,20 m.

Figur 6. Lertäkterna K142, K144, K146, och K148, sett från söder.

Flera större nedgrävningar framkom som var svårtolkade och som saknade daterande fynd eller komponenter. Nedgrävningarna K142, K144, K146 och K148 var möjligen lertäkter (figur 5 & 6). Nedgrävningarna låg i ett kluster utan att skära varandras nedgrävningsskanter och fyllningar var mycket likartad och innehållsfattig. Lertäkternas destruktion tycks därför ha skett i snabb följd med intilliggande massor efter att de öppnats. Gropen K150 kunde ses först vid 0,75 m djup i sektionen och botten låg på 0,95 m (figur 4). Denna grop tolkas vara modernare och kan ha tillkommit då kolonilotter förekom på fastigheten och utgjort en trädgrop eller liknande.

Groparna K156 och K158 dokumenterades i schaktbotten på ca 0,75 m djup (figur 4). Dessa var mycket otydliga och funktionen oklar. Inga daterande fynd förekom i fyllningsmassorna. Kontext K162 var möjligen en yngre nedgrävning och sågs ej i sin helhet då den fortsatte in i schaktets norra sektion (figur 4). Nedgrävningen sågs först i morännivån på 0,70 m djup och i dess fyllning förekom glas, slaggprodukter samt keramik av typen yngre rödgods (fnr 3), vilket daterar gropens igenläggning till tidigast 1400-tal.

Fyra stycken nedgrävningar tolkas ha varit diken, K110, K154, K164, K166 (figur 4 & 5). K154 och K164 skulle kunna vara samma dike, då de har liknande sträckning, men dokumenterades i olika schakt. K164 syntes först i moränleran, som framkom på ca 0,80 m djup, och i fyllningen låg en del sten och även en mycket förmultnad lodrät stående trästör. Möjligen var stören resterna av en hägnad som gått längs med gränsdiket. I fyllningen till diket låg även bränd lera och lite tegelkross, vilket tyder på att diket lagts igen tidigast under 1200-talet.

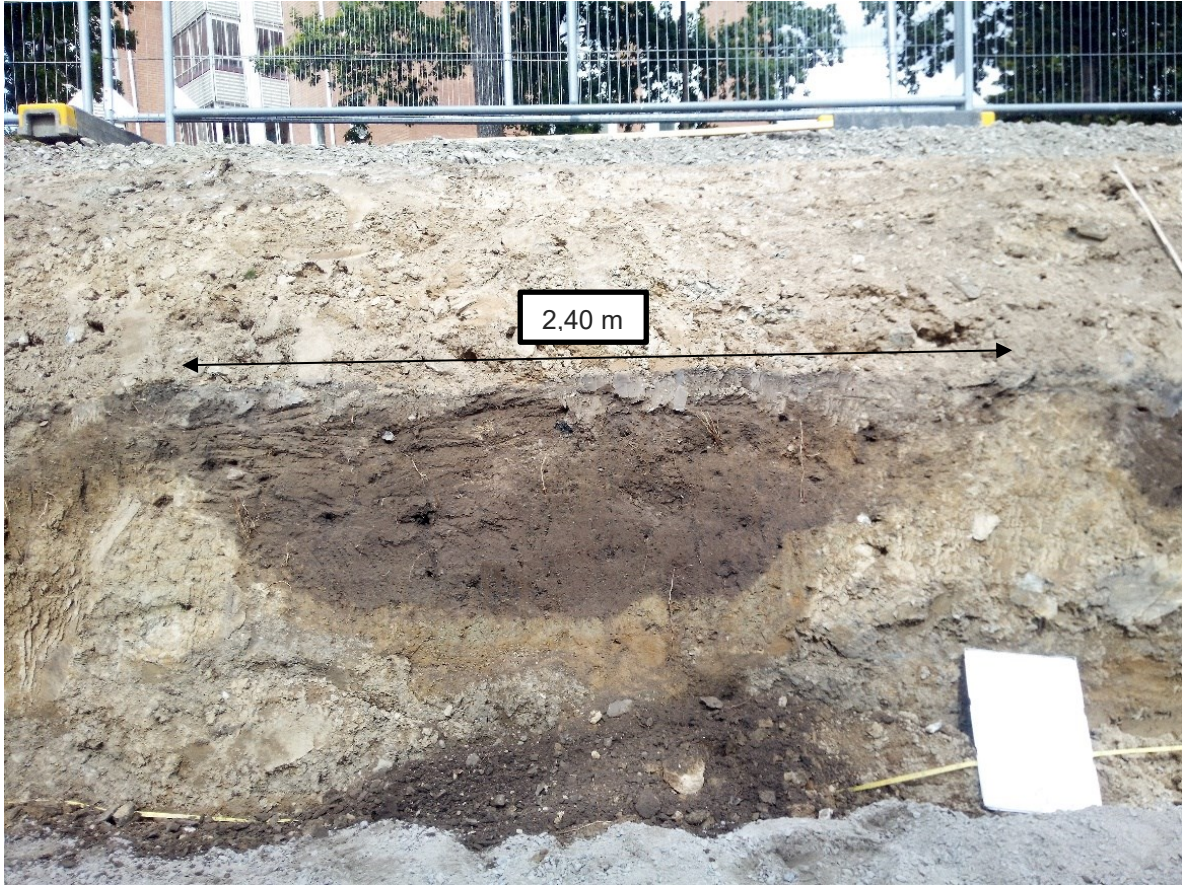
Kontext K166, som tolkas ha varit ett dike i nordsydlig riktning, framkom i botten på ett schakt som enbart var 0,60 m brett (figur 4). Diket kan ses på sektionen C137 som upprättades i schakt O139 för VA och el (se bilaga). Diket syntes först i nivå med moränleran och fyllningen i skiljde sig okulärt inte från det överliggande lagret, vilket tolkades som ett möjligt odlingslager. Möjligen har diket fyllts igen med intilliggande odlingsjord när den togs ut bruk.

Det sista diket, K110, kunde dokumenteras några meter i plan samt i sektion (figur 5 och bilaga). Diket gick i nordsydlig riktning och tycks ha grävts om vid ett senare tillfälle. Diket framkom på ett djup av ca 1,20 m. Ett makrofossilprov togs i fyllningen till diket, vilket gav ett mycket sparsamt resultat (K169 & PM172). Provet innehöll träkol, fiskfjäll samt benfragment från fisk och däggdjur. Även något som möjligen var koks påträffades i provet, vilket skulle kunna vara resultatet av bioturbation på platsen. Både träd och buskar togs bort från platsen inför schaktningsarbetet. Dock framkom inget främmaterial i provet, vilket tyder på att bevarandegraden var låg. Materialet i provet tyder på hushållsavfall hanterats på platsen, vilket kan innebära att bebyggelse funnits i närheten.

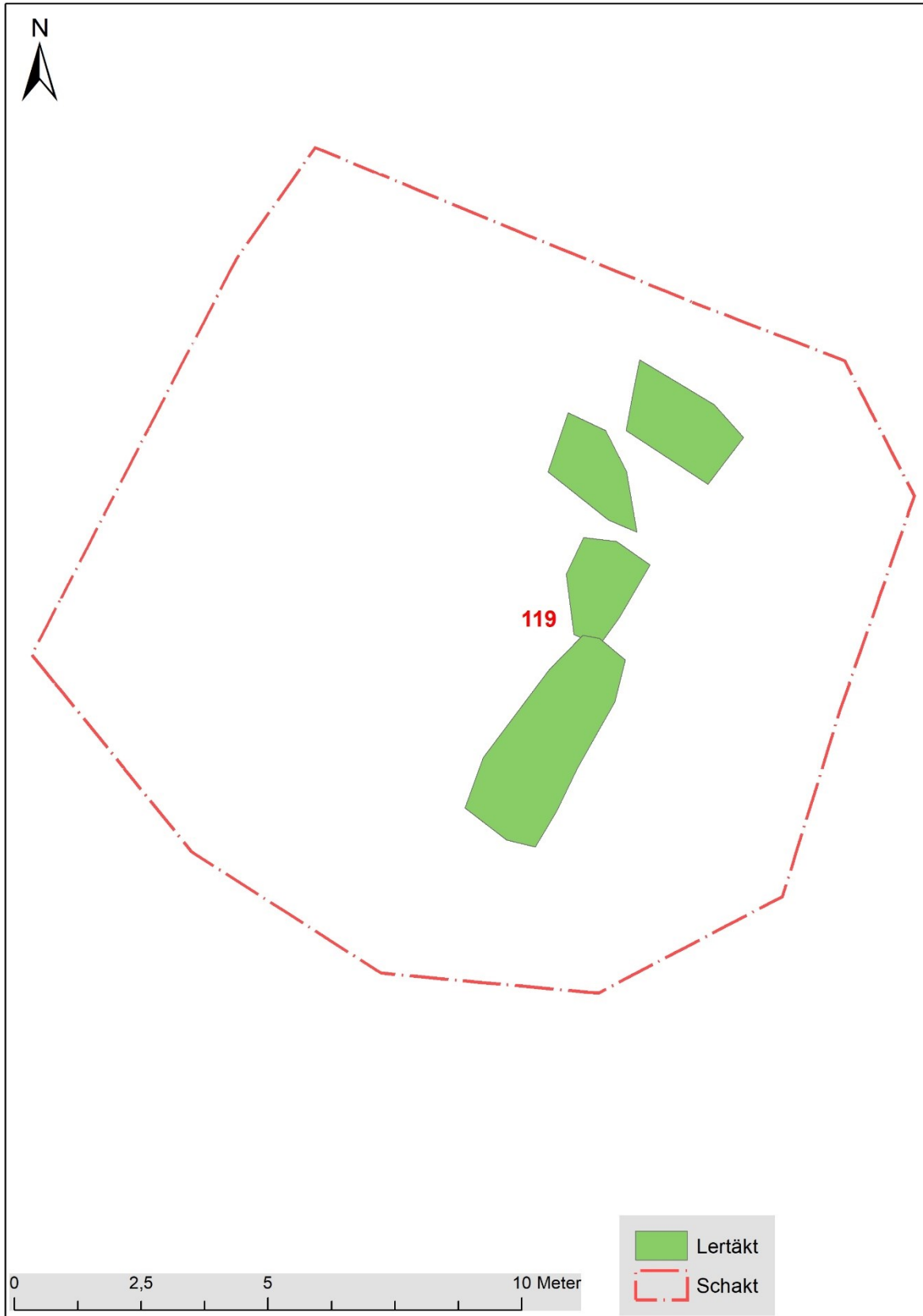
Precis väster om dike K110, på samma nivå, låg ytterligare ett dike som var mycket svårt att fånga i plan under schaktningsarbetet. I sektionen syntes den tydligt (C111 i bilaga). I fyllningen förekom keramik av typen Östersjökeramik samt yngre rödgods och skärvor av glas (fnr 4). Fyllningen innehöll blandade massor och igenläggningen av diket kan läggas till tidigast 1400-talet.

Kontext K160 framkom tydligt i moränleran och tolkades i fält som ett möjligt grophus, då formen var mycket jämn med rundade hörn och nedgrävningen var något trappstegsformat i sektionen (figur 4 & C135 i bilaga). Nedgrävningen var ca 2 m lång och stack ut en knapp halvmeter från schaktkanten. Nedgrävningens fyllning bestod av två olika lager med grå kompakt lera med en del bränd lera, tegelkross och småsten. Det övre lagret innehöll även en del större tegelbitar. I botten av gropen låg en del sten i storleken 0,05–0,10 m. Då gropen blev ca 0,90 m djup tolkas nedgrävningen till en möjlig förvaringsgrop. Fynd av en bit lerklining i fyllningen tyder på att området tidigare kan ha varit bebyggt med hus eller möjligen en ugn. I gropens understa lager togs ett makrofossilprov som innehöll en del träkol och lite benfragment från däggdjur (K159 & PM171). Fyra fragment av ospecificerade sädeskorn framkom i provet, vilket möjligen skulle kunna tyda på att gropen legat i närheten av en köksmiljö. Ett sädeskornfragment skickades in för ¹⁴C-analys vilket gav en datering till år 1030 – 1158 (95,4% sannolikhet).

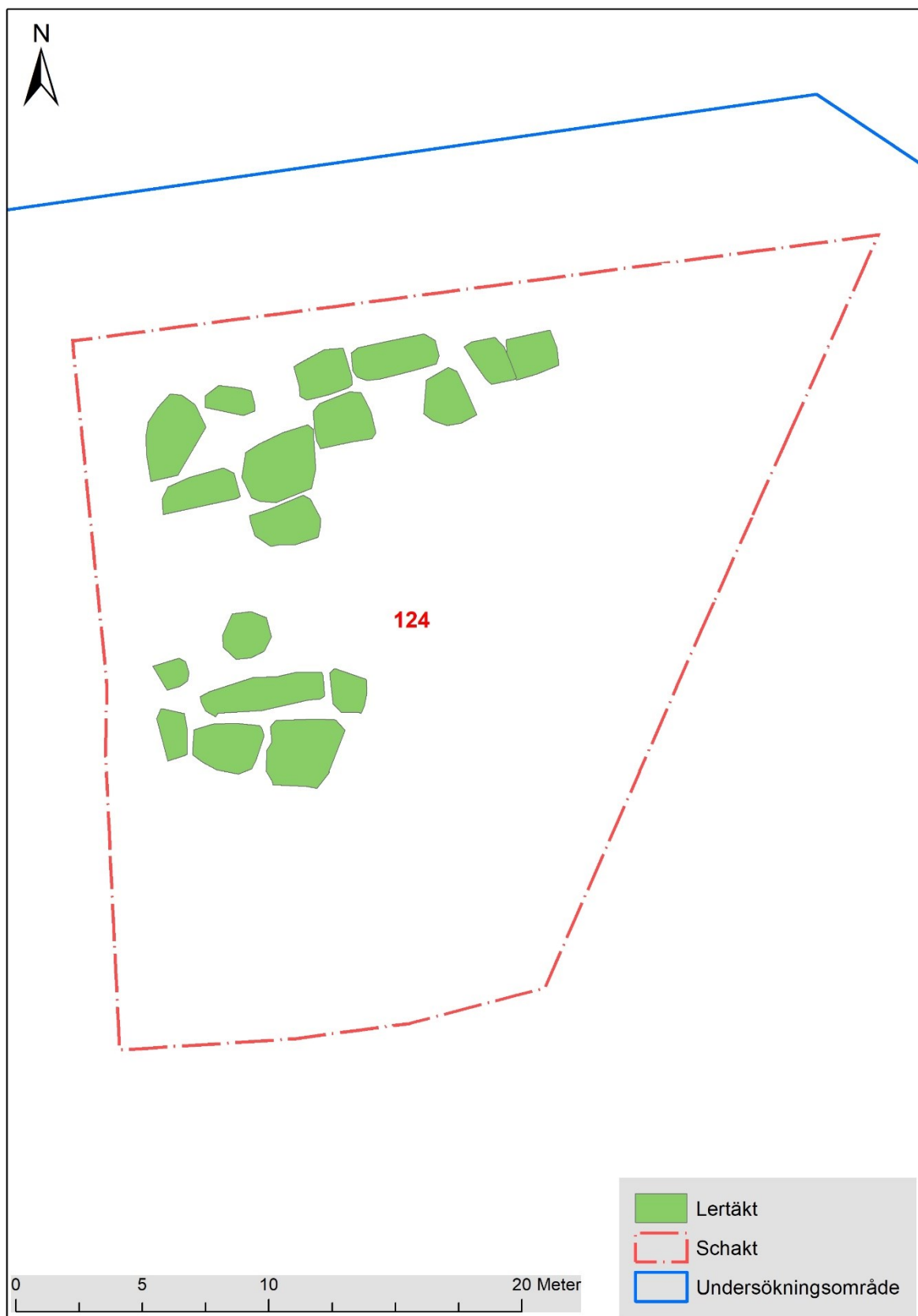
Längst i väster i området grävdes ett schakt (O113) för nytt VA och en sektion upprättades (figur 5). Här framkom flera nedgrävningar som tydligt sågs i moränleran. Ytan hade tidigare delvis varit schaktat på grund av ledningsdragningar i trottoaren på Svanevägen. I sektion C114 kunde några smalare nedgrävningar dokumenteras, med rundad botten, som antingen utgjort diken eller gropar. Två nedgrävningar, den ena ca 1,30 m bred och den andra 3 m bred, hade båda en rund bottenform. Dessa skulle möjligen kunnat vara två diken i nordsydlig riktning. Den sista nedgrävningen som framkom i sektionen var en ca 2,50 m bred nedgrävning med skarpa kanter, med en antydning till trappstegsformad sida i öster och plan botten. Nedgrävningen tolkas som ett möjligt grophus. Ett makrofossilprov togs ur dikets bottenlager (destruktionslager) vilket gav ett magert material (K170 & PM173). Enstaka bitar av träkol och benfragment från däggdjur tillsammans med något som skulle kunna vara koks. Att detta sentida material förekom i provet kan bero på bioturbation från växtligheten som fanns på platsen vid schaktningsarbetet. Ett fragment från ett ospecificerat sädeskorn framkom i provet. Även här tycks bevarandegraden vara mycket låg och det är svårt att säga något mer specifikt om provet och nedgrävningens funktion.

Figur 7. Grophuset i sektion C144, K170, sett från söder.

Figur 8. Schakt O119 i nordvästra delen av undersökningsområdet. Se figur 3 för referens.

Figur 9. Schakt O124 i nordvästra delen av undersökningsområdet. Se figur 3 för referens.

Figur 10. Schakt O127 i nordvästra delen av undersökningsområdet. Se figur 3 för referens.

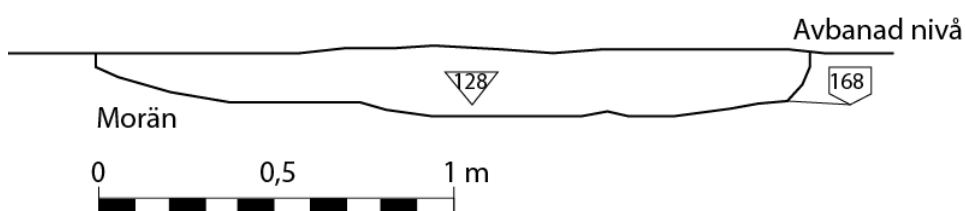
Nordvästra området

Nordvästra området bestod av tre större schaktade ytor inför nybyggnation av skolbyggnader, O119, O124 och O127 (figur 8, 9 & 10). Ytorna banades av med maskin ner till morännivå eftersom inga lagerskiljen var möjliga att se i plan och på vissa håll låg moränleran direkt under bärlager.

O119 var ett område som omfattade ca 200 m² och schaktades ner till morän, ca 0,50 m under marknivån. Fyra stycken kontexter i form av nedgrävningar mättes in på ytan då dessa var relativt tydliga, K120, K121, K122 och K123 (figur 8). De var tydliga vid framschaktning, men då vädret var mycket varmt var det något svårare att mäta in anläggningarna när de legat blottade i solen några timmar. Nedgrävningarna varierade i storlek, men alla var ca 0,40 m djupa från morännivån. De hade alla liknande fyllning med homogen grå lera utan komponenter. Nedgrävningarna tolkas som lertäkter, då de låg med ett visst mellanrum och inte skar varandras nedgrävningsskanter.

O124 var ett stort område på knappt 700 m² som schaktades ner till morännivån, vilken framkom på ca 0,50 m djup (figur 9). I den norra delen låg en brun lucker matjord över moränen. Längre söder ut framkom moränen direkt under bärlagret till den asfalterade skolgården, vilket påverkat anläggningarna som framträdde i moränleran. Moränleran var här blågrå och detsamma gällde fyllningarna i de södra anläggningarna (K126) som tolkas som lertäkter. Att moränleran blivit blå kan tyda på att det funnits vatten stående i närheten, möjligen är det ett resultat av att ha varit blottat vid tidigare markarbeten. De anläggningar som låg i norra delen av schaktet (K125) var mycket tydliga och innehöll en brungrå, något flammig, kompakt lera. Det rörde sig om relativt fyrkantiga nedgrävningar i varierande storlekar. Några av groparna undersöktes snabbt med spade eller skårslev för att fastställa djup och utformning av groparna, samt för att insamla fynd. Inga fynd återfanns dock. Nedgrävningarna var ganska grunda, ca 0,30 m djupa från morännivå och med plan botten. Dessa gropar tolkas som lertäkter. I schaktets sydöstra del hade det tidigare legat en källare och var därför redan urschaktad.

Schaktet O127 täckte en yta på ca 630 m² och även här schaktades det ner till morännivå (figur 10). Tvärs över schaktet i östvästlig riktning låg ett par äldre ledningsrör. Närmast vägen i norr låg ett matjordslager över moränen. I södra delen låg moränleran direkt under bärlager, då ytan varit asfalterad. Detta gjorde att de anläggningar som trädde fram i södra delen av schaktet var otydliga och svårdokumenterade. Det fanns möjligen flera kontexter i söder än de som mättes in. Anläggningarna bestod av, något oregelbundna, fyrkantiga gropar i olika storlekar (figur 12). En sektion (C133) upprättades i en av groparna som ett exempel på hur de såg ut (figur 11 och 13).

Figur 11. Sektion C133. Visar en av lertäkterna K169/K128, se figur 8 för referens.

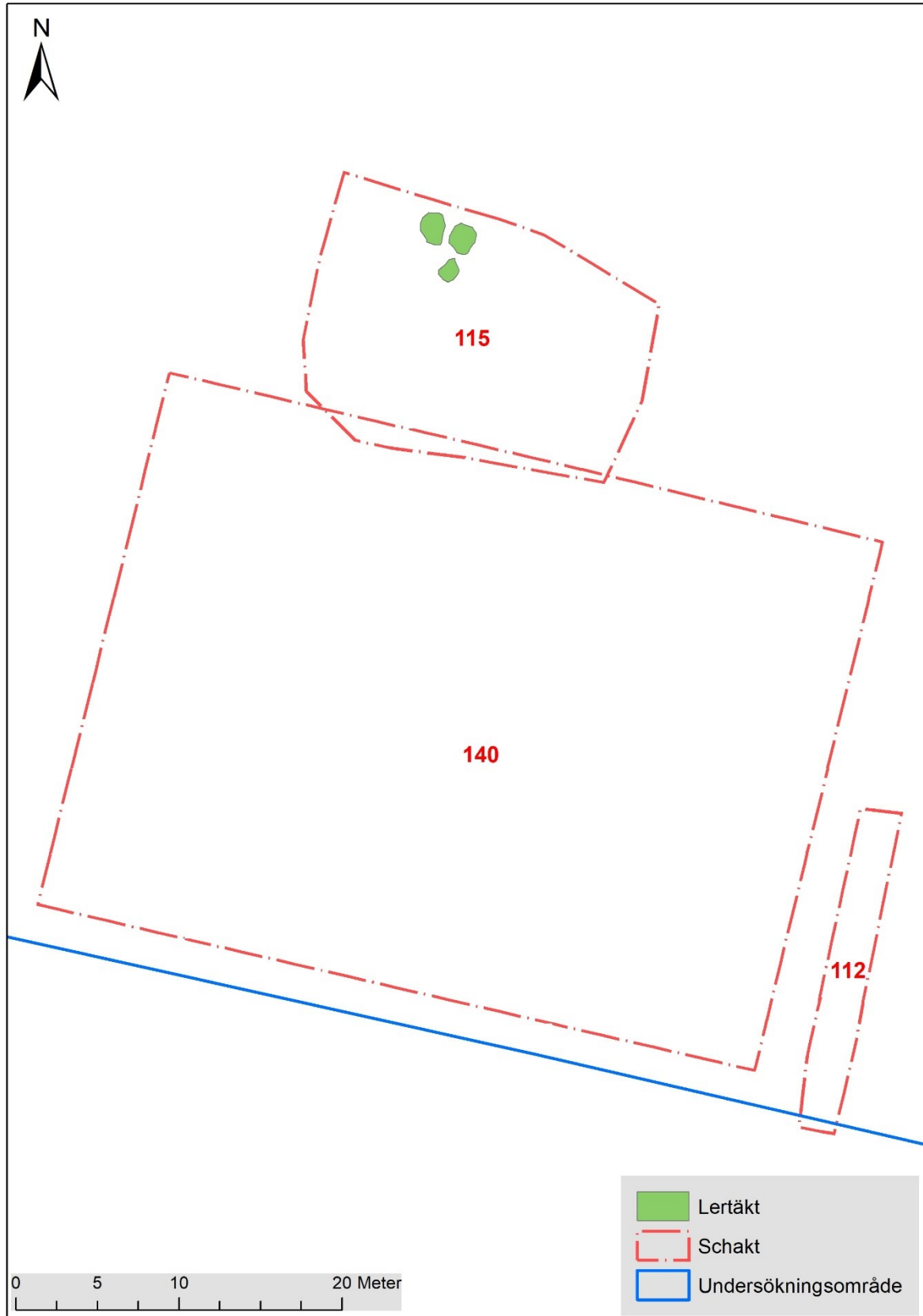

Figur 12. Nordvästra delen av O127, sett från öst. Här ses lertäkter i nordsydlig riktning där blå moränlera träder fram mellan nedgrävningarna.

Figur 13. Sektion C133 (K128/K168), sett från söder.

I området mättes även några större stenar in som framkom på en rak linje i sydväst-nordöstlig riktning (figur 10, K129, K130 och K131). Stenarna låg i moränleran och omfattade mellan 0,40 och 0,60 m i diameter. K129 var placerad med en flat sida uppåt och de låg med ca 5 m mellanrum. Möjligen har de utgjort delar av en mycket fragmenterad syllstensrad till en konstruktion som stått på platsen.

Figur 14. Schakt O112, O115 och O140 i det södra området. Se figur 3 för referens.

Södra området

Södra området bestod av tre schakt, O112, O115 och O140 (figur 14). O112 var ett VA-schakt medan de andra utgjorde ytor för nybyggnation av skolbyggnader.

Schakt O112 schaktades för nedläggning av nytt VA. Schaktet var 2,50 m brett, 20 m långt och 1,80 m djup. Moränleran framkom redan vid ca 1,00 m djup. Schaktet bestod av massor med mycket raseringsmaterial i form av tegel och uppgräv moränlera. Möjligen är det raseringsrester efter en byggnad som revs i samband med skolans uppförande.

Schakt O115 täckte en yta på ca 300 m² och banades av ner till moränleran på ca 0,80 m djup. Moränleran var gul i norra delen och blå söder ut. Möjligen skiftar moränleran i färg då den blottats vid tidigare markarbeten. Flera stora stenar, som tolkas som naturliga, framkom i botten av schaktet tillsammans med en del ledningsschakt. Det framkom en del mörkfärgningar i moränleran som var mycket otydliga och var möjligen resultatet efter yngre ingrepp. Tre anläggningar mättes in i schaktet som dock var något otydliga och svårtolkade, se K116, K117 och K118 (figur 14). Möjligen var de lertäkter.

Schakt O140 täckte en yta på 1 500 m² och schaktades ner till ca 2,50 m djup. En byggnad med källare skulle uppföras där. I schaktet framkom en del nyare ledningsschakt. Över ytan låg först ett bärlager ner till omkring 0,30 m djup där en brunt lucker siltlager tog vid. Lagret innehöll en del sten och tegelkross och tolkades möjligen utgöra odlad mark, som till viss del påverkats av yngre markarbeten. Vid ca 0,80 till 1 m djup framkom moränleran.

Slutdiskussion

Av de arkeologiskt intressanta lämningar som framkommit på undersökningen var det mängden lertäkter som sticker ut. Det är tydligt att platsen brukats som lerresurs, men frågan är *när* detta skedde. En intressant tanke är om leran hämtats och förts till Klosterkyrkan som ligger ca 300 m åt nordväst. Klostret grundades år 1145, där den nuvarande tegelkyrkan uppfördes i mitten av 1300-talet. År 1947 hittades resterna av en tegelugn 100 meter norr om kyrkan. Delar av konstruktionen framkom även vid 1999 års grävning vid stationsområdet. Tegelugnen tolkas ha tillhört klostret och försett Klosterkyrkan med byggnadsmaterial och har möjligen varit i bruk under ca 200 år, fram tills slutet på 1500-talet (Rönn 2000:6 och 19). Klostret var förmöget då de ägde gårdar i Sankt Jakobs socken i Lund, Malmö, Trelleborg, Landskrona samt 210 gårdar på den skånska landsbygden. Hela Löddeköpinge by tillhörde klostret samt ett laxfiske i Halland (Blomqvist 1951:165).

Marken som idag är fastigheten Pastor Svane köptes upp av Klosterkyrkan den 31 december år 1630 för att fungera som lönejord till prästen i klostret. Marken ägdes innan dess av en privatperson. Datering av ägandet av marken och tegelugnens datering gör det svårt att hävda att marken använts som lertäkt

till klostret. Men att anta att leran använts i tillverkning av tegel och keramik i Lund är inte orimligt. Dock är lertäkterna på undersökningsområdet ännu odaterade.

I den nordöstra delen av undersökningsområdet framkom flera diken, alla i nordsydlig riktning, ett gropus och en förvaringsgrop och spår efter hushållsavfall i makrofossilproven. Det kan tyda på att det funnits gårdar direkt utanför stadens vall som varit reglerade med ordnade gränsdiken.

Kulturlagerstatus

Stora delar av undersökningsytan var påverkad av den tidigare bebyggelsen, samt anläggningen av skolgården. Södra delen av undersökningsområdet var mycket påverkad av markarbeten i modern tid och få arkeologiska lämningar var bevarade. Stora delar av UO var avbanat inför byggnationen av Svaneskolan och skolgård. I norra delen av området, mot Svanevägen, var marken mer orörd och tydliga nedgrävningar framkom i moränleran. Marken var påverkad av växtlighet och i de makrofossilproverna som togs var bevarandegraden låg. Dock visar det arkeologiska materialet att tidig bebyggelse och markanvändning har funnits på platsen, så tidigt som under 1000-talet. Platsen tycks även nyttjats som en viktig resurs för insamling av lera för tillverkning av tegel och keramik.

Förslag på fortsatta åtgärder

Inför schaktningsövervakningen på Pastor Svane 1 fanns i stort sett ingen kunskap om vad som skulle kunna tänkas framkomma på UO. Resultaten från schaktningsövervakningen visar på att det finns områden utanför Lunds stadsvall där bevarade lämningar från medeltid och framåt finns. Undersökningen på Pastor Svane visar att marken inte alltid användes för odling, utan att även andra typer av markresurser behövdes i samhället, vilket bidrar till att förstå hus stad och landsbygd samspelat för att fungera.

Administrativa och tekniska uppgifter

Länsstyrelsens dnr	431-36859-2018
Fornlämningsnr	RAÄ Lund 73:1
Lämningsnr, fornreg	L1988:5459
Kulturens projektnr	A_2018_0059
Trakt/kvarter/fastighet	Pastor Svane 1
Socken	Lunds stad
Kommun	Lund
Län	Skåne
Typ av exploatering	Nybyggnation
Uppdragsgivare	Lunds kommun
Typ av undersökning	Arkeologisk schaktningsövervakning
Ansvarig institution	Kulturen
Fältarbetsledare	Linnea Lidh
Övrig personal	Adam Hultberg
Fältarbetstid	2020-03-18 – 2023-06-05
Fälttid, arkeolog, tim	90 h
Fälttid, maskin, tim	- h
Yta, m²	Ca 3 945 m ²
Kubik, m³	Ca 5 560 m ³
Schaktmeter, m	- m
Fyndmaterial	KM 98584:1–5. Fynden förvaras efter fyndfördelning på Kulturens magasin Diabasen.
Ritning, dokumentation	12 st A3 ritfilm: 7 sektionsritningar skala 1:20, 1 planritning skala 1:50, 4 planritningar skala 1:100, 1 planritning skala 1:500/Digitala inmättningsfiler i Kulturens stads-GIS
Foto	79 digitala fotografier
Analyser	Makrofossilanalys, ¹⁴ C-analys
Arkivmaterial, förvaring	Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen Pasto Svane

Referenser

Litteratur:

Bevaringskommittén. 1996. *Lund utanför vallarna Del II*. Bevaringsprogram. Lund.

Blomqvist, Ragnar. 1985. *Stadsvallen i Lund: ett unikt byggnadsminne*. Lund.

Blomqvist, Ragnar. 1951. *Lunds historia 1 Medeltiden*. Lund.

Rönn, V. 2000. Västra Station, Lund Arkeologisk förundersökning 1999. *Arkeologiska arkivrapporter från Lund*, nr 84.

Arkiv:

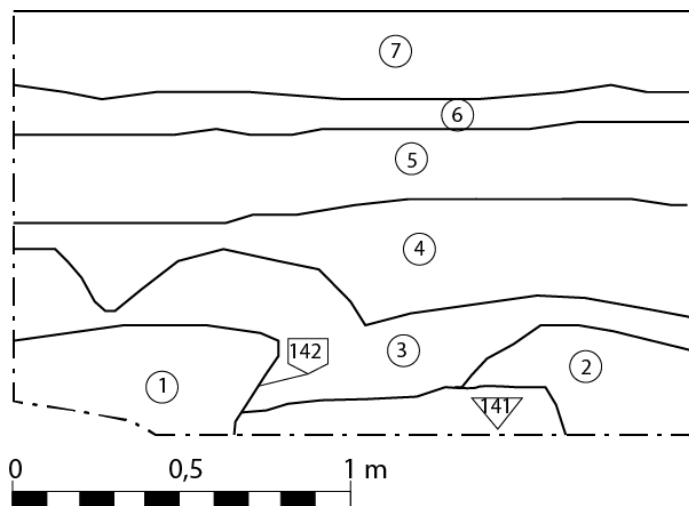
År 1704. Geometrisk karta över Lunds stad och dess jordägendom. (Lantmätaren) Sean Bergman (Lantmäterimyndigheterna: 12-lus-3).

Bilagor

Sektionsritningar

Symbolförklaringar

	Lager
	Fyllning
	Stolphål
	Konstruktion
	Nedgrävning
	Det stratigrafiska objektets begränsning
	Schaktbegränsning
	Skuren av yngre nedgrävning
	Osäker begränsning
	Släntpilar

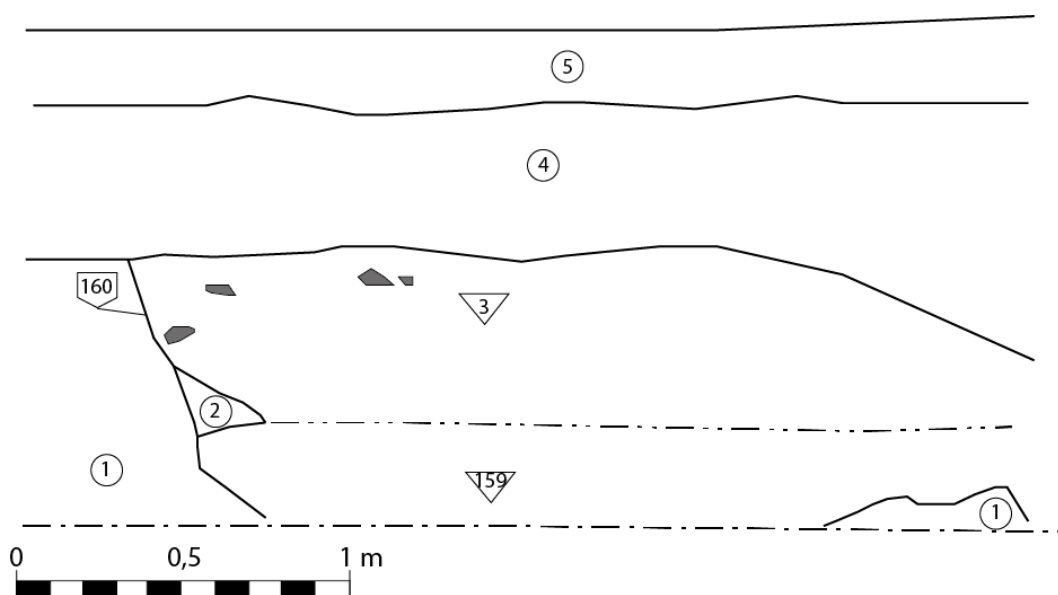

Sektion I (C134), sett från öster.

1. Moränlera. Gul kompakt.
2. Moränlera. Tolkas vara rubbad av nedgrävningar i morän för lertäkter. Därför inte intakt.
3. Brungrå lera. Kompakt lager. Känns något blandad mellan kulturjord och lera. Äldre markhorisont?
4. Brungrå lera. Kompakt lager. Känns något blandad mellan lera och silt. Tolkas som odlingsjord.
5. Gråbrun till svartgrå, kompakt lerig silt. Innehåller träkol, tegelkross, sten och koks. Utjämning?
6. Sand/grus
7. Matjord.

141. Brungrå kompakt lerig silt. Återfyllning i lertäkt.

142. Nedgrävning för lertäkt.

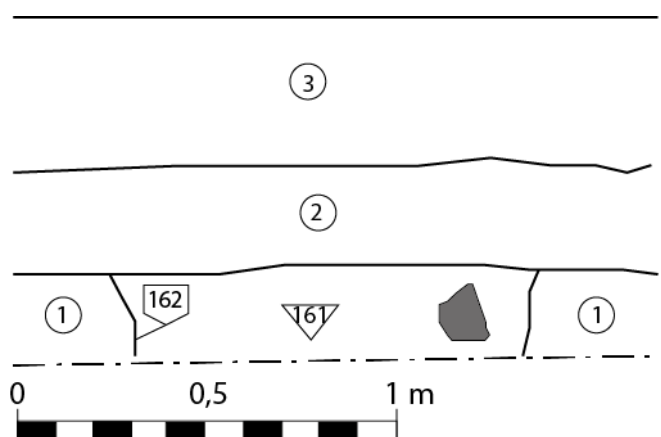

Sektion II (C135), sett från öster.

1. Moränlera.
2. Gul kompakt lera. Tolkas vara nerrasad moränlera från kanten då gropen stod öppen.
3. Liknar 2, men innehåller mer tegelkross och sten. Otydlig gräns. Moränleran mellan lagren kan tolkas som en möjlig omgrävning.
4. Gråbrun till svartbrun, kompakt lerig silt. Innehåller tegelkross (rött och gult), träkol, koks, kalkprickar. Utjämnning.
5. Sand och matjord.

159. Gråbrun kompakt lerig silt. Homogen. Enstaka tegelprickar och småsten. Innehåller bränd lera. Tolkas som fyllningen i en förvaringsgrop eller liknande.

160. Nedgrävning för förvaringsgrop.

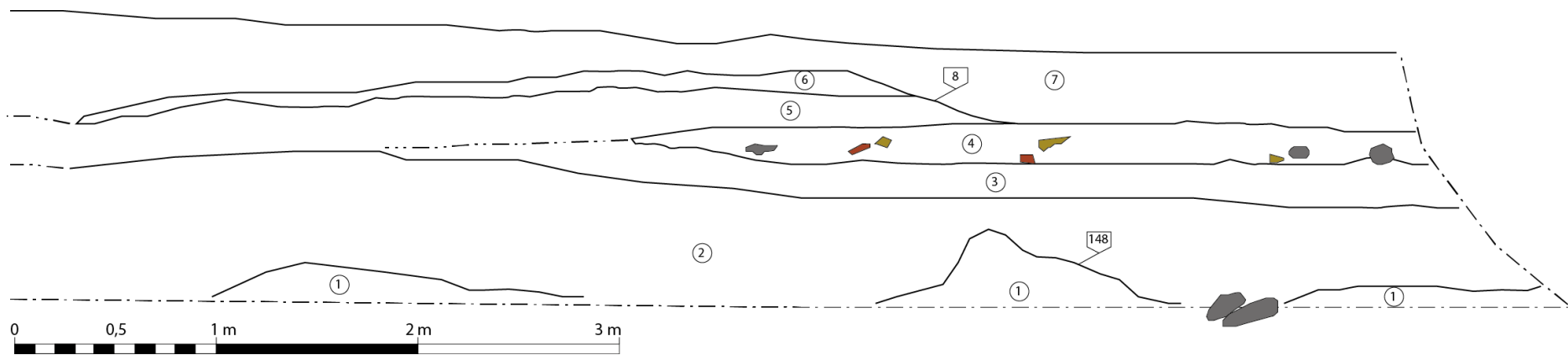

Sektion C138, sett från söder.

1. Moränlera.
2. Gråbrun silt, något lucker. Innehåller träkolsprickar, tegelkross, sten och koks.
3. Matjord och påfört material med sten, sand och tegelkross.

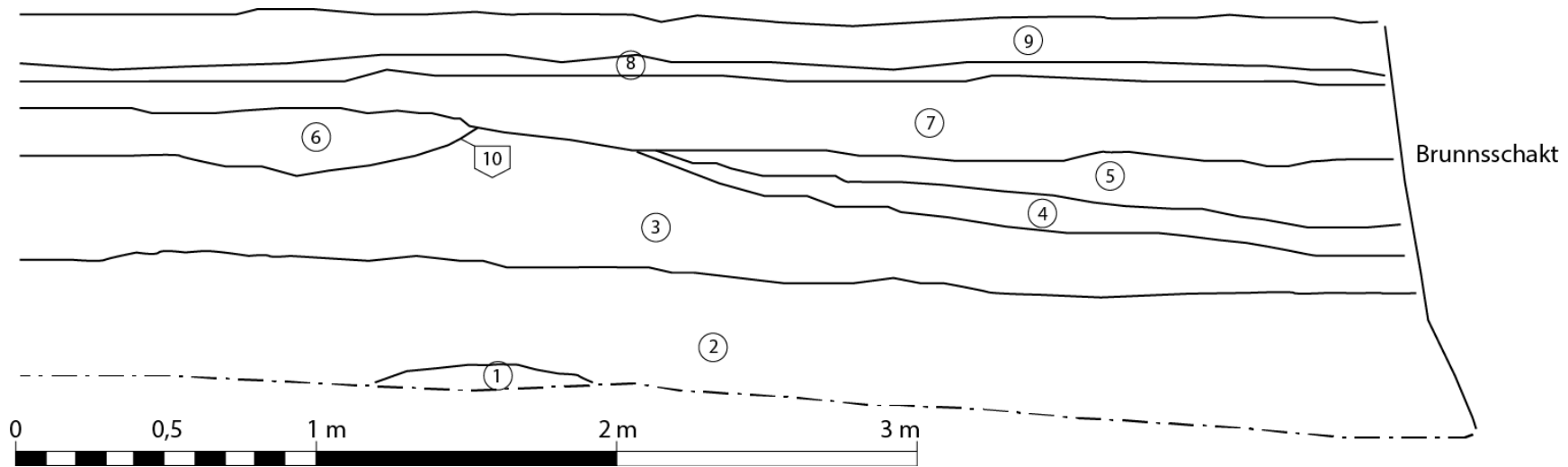
161. Brungrå, melerad lera inblandat en del moränlera. Innehåller träkolsprickar, tegelkross, kalkprickar. Tolkas som en fyllning i en yngre nedgrävning, återfylld med matjord och en del lera.

162. Nedgrävning för grop.

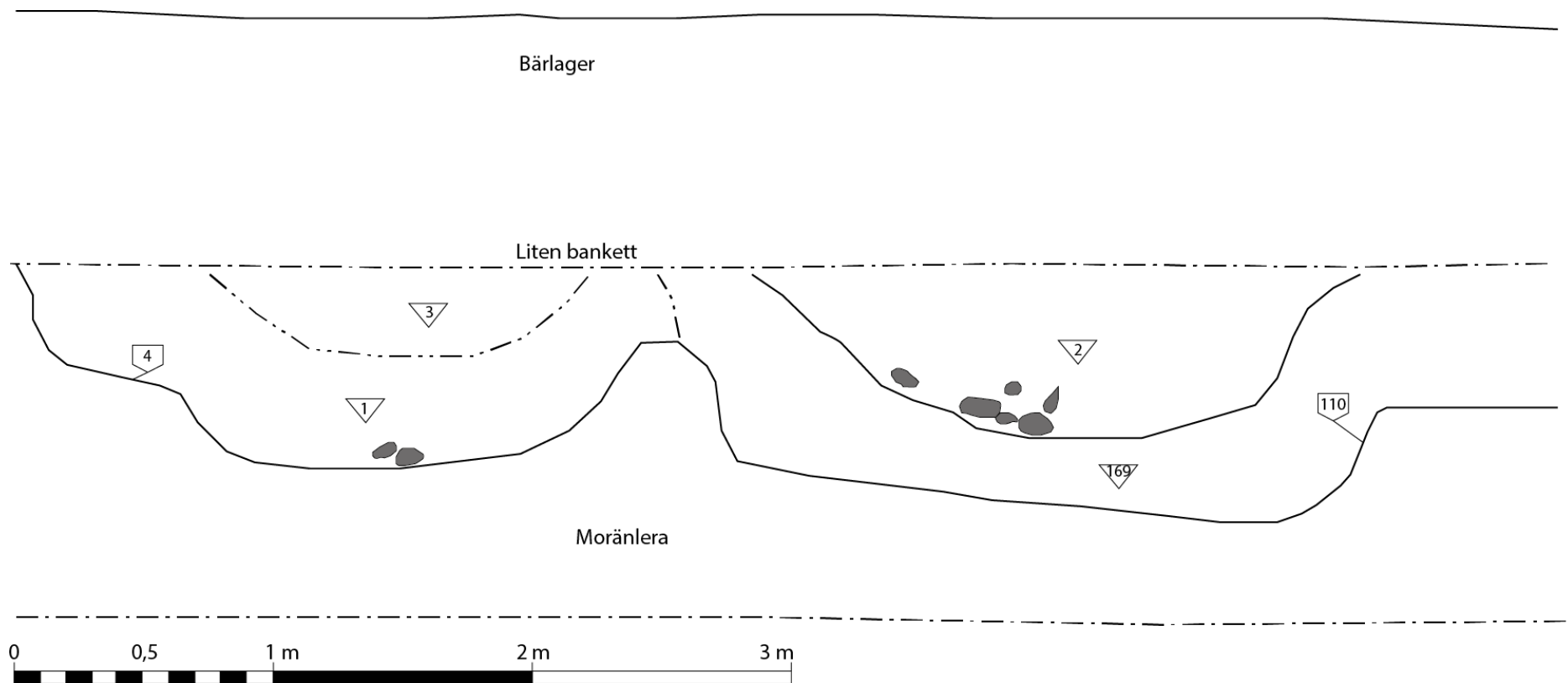
Sektion III (C136), sett från väster.

1. Moränlera, något ojämn pågrund av lertäkter i området.
 2. Gråbrun lerig silt, något lucker, homogen. Innehåller enstaka träkolsprickor, tegelkross (rött) och en del sten. Möjligen ett odlingslager.
 3. Mörkgråbrunt lerig silt. Innehåller träkol, tegelkross, sten och enstaka djurben. Utjämning?
 4. Raseringsmaterial med rött och gult tegel, sten, grus, kalk. Fynd av kakel med vit glasyr. 1900-tals rasering?
 5. Gråbrun lerig silt. Innehåller träkol, tegelkross och sten. Utjämningslager.
 6. Brungul sand, påfört material vid byggnation?
 7. Matjord.
 8. Avröjning, möjligen från då skolan uppfördes.
148. Möjlig nergrävningskant för lertäkt.

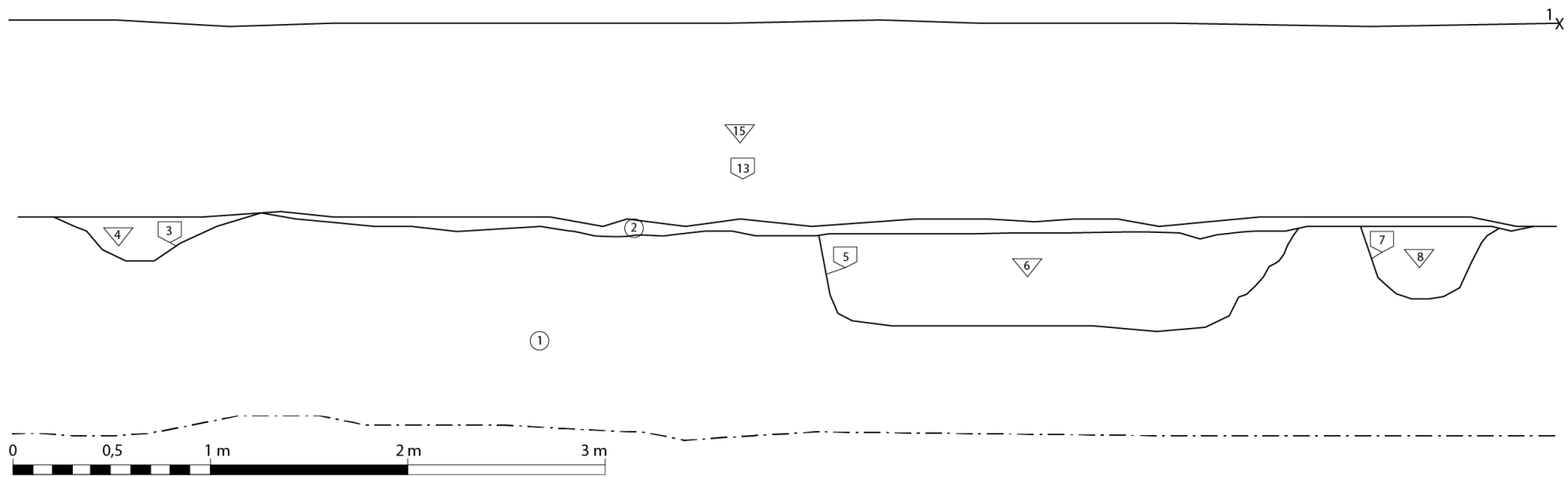
Sektion IV (C137), sett från söder.

1. Gul moränlera.
2. Brunrå homogen lera, något sandig, kompakt. Inslag av djurben, sten, träkolspickar, tegelkross. Odlingslager?
3. Gråbrun fet lera, kompakt. Innehåller tegelkross (rött och gult). Utjämning/odlingslager?
4. Svart, grus och sten. Innehåller bränt material och tegel. Brandlager med rasing efter byggnad.
5. Röd/brun sand. Bränt? Rester efter raserad byggnad.
6. Heterogent lager innehållande lera, sten, gult tegel, koks. Rasing?
7. Grus/sten, bärlager. Ledningsschakt?
8. Sand.
9. Matjord.
10. Möjlig avröjning inför utjämning av raseringsmassor.

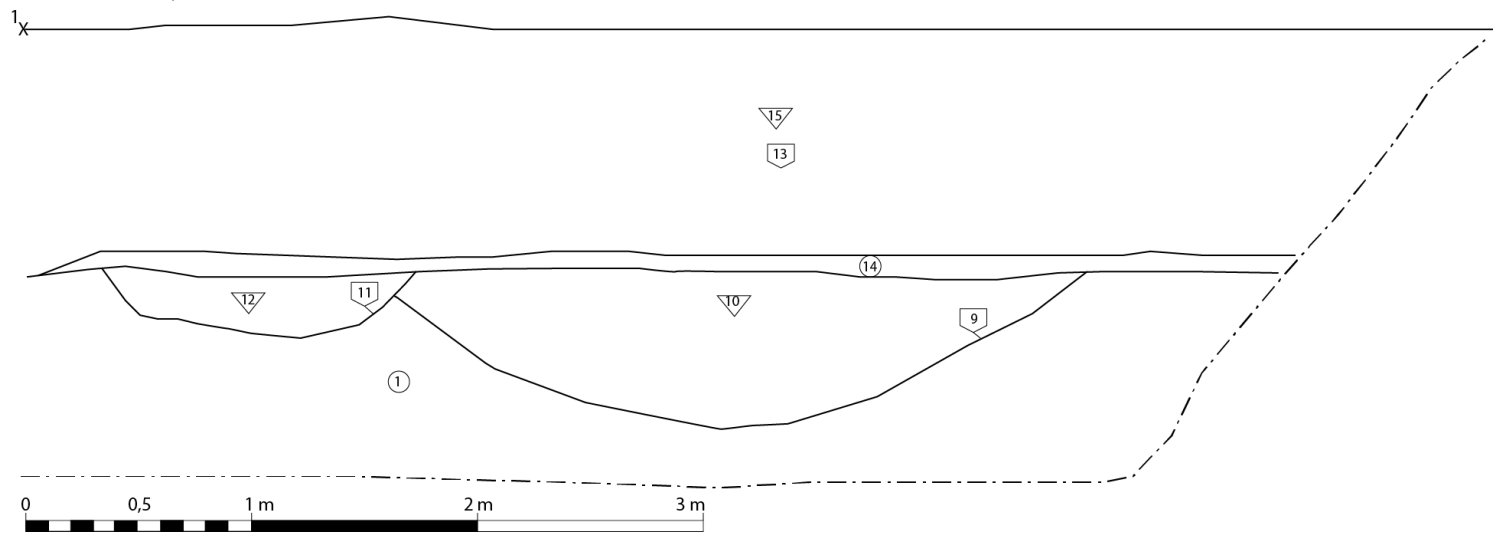

Sektion C111, sett från söder.

1. Brun fuktig och kompakt lera. Viss infiltrering i botten mot moränleran. Innehåller enstaka kalkprickar och sten. Homogen och ganska innehållslös. Tolkas som odlingsjord som fyllts igen i diket.
 2. Svartgrå kompakt lera. Innehåller en del gul lera, träkol, tegelbrockor och större sten. Övre fyllning i dike.
 3. Som 1, något gråare. Viss antydning till avlagringar.
 4. Nedgrävning för dike.
110. Nedgrävning för dike.
169. Brun fuktig, homogen och kompakt lera. Viss infiltrering i botten mot moränleran. Innehåller enstaka kalkprickar och sten. Tolkas som odlingsjord som fyllts igen i diket.

Sektion C114, sett från söder

Sektion C114, fortsättning.

Kontextbeskrivning till C114:

1. Moränlera.
2. Grå silt. Äldre marknivå/matjord.
3. Nedgrävning för grop, möjligen liten grop. Mjukt sluttande kanter.
4. Grå/gul melerad finkornig silt. Fyllning i grop.
5. Nedgrävning med skarpa kanter, något sluttande/trappstegsformad. Möjlig tolkning är ett grophus.
6. Gråbrun finkornig silt med inslag av gul morän. Saknar komponenter. Fyllning i grophus.
7. Nedgrävning för grop, rundad form.
8. Grå/gul melerad finkornig silt. Fyllning i grop.
9. Nedgrävning för större dike, rundad botten.
10. Grå/gul melerad finkornig silt. Fyllning i dike.
11. Otydlig nedgrävning.
12. Grå silt blandad med moränlera.
13. Äldre schakt – maskinavbanad.
14. Återfyllnad av moderna massor/matjord, innehåller bland annat plast.
15. Bärlager av grus.

Fyndförteckning

Fyndnr	Material	Sakord	Antal	Vikt (g)	Typ	Del	Datering	Kontext	Sektion
1	Bränd lera	Lerklining	1	11				R3/L10 (SL159)	C135 (Sektion II)
2	Keramik	Kärl	1	6	Yngre rödgods (BI1b)	Buk	1400–1900-tal	R4/L4	C135 (Sektion II)
3	Slagg	Sintrad lera	1	95				R6/L1 (SL161)	C138
3	Slagg	Sintrad lera	1	6				R6/L1 (SL161)	C138
3	Järn	Spik	1	11				R6/L1 (SL161)	C138
3	Keramik	Trebensgryta	1	13	Yngre rödgods (BI1b)	Buk	1400–1900-tal	R6/L1 (SL161)	C138
3	Keramik	Kärl	1	12	Vitgods (BI1)	Buk		R6/L1 (SL161)	C138
4	Glas	Flaska	1	9		Buk		R10/L2	C111
4	Keramik	Skål	1	11	Yngre rödgods (BI1b)	Mynning	1400–1900-tal	R10/L2	C111
4	Keramik	Kärl	2	22	Östersjöformtyp (AII)	Buk	1000–1200-tal	R10/L2	C111
5	Keramik	Krus	1	7	Stengods (CII)	Buk	1400–1700-tal	Lösfynd	

Makrofossilanalys

Makroskopisk analys av jordprover från Pastor Svane, Lund

Teknisk rapport

Jens Heimdahl, Arkeologerna – Statens historiska museer 2023-06-12

Bakgrund

Under de arkeologiska undersökningarna vid Pastor Svane 1 2020-2022 (Projekt A_2018_0059, Lst dnr 431-36859-2018) insamlades tre jordprover för makroskopisk analys med fokus på växtrester. Proverna insamlades från schaktsektioner från kulturlager som tolkades som fyllningar i gropar och diken. Målsättningen med den makroskopiska analysen har varit att försöka spåra aktiviteter och miljöer inom den undersökta lämningen i syfte att komplettera och pröva de arkeologiska tolkningarna. Frågorna är också specifika för de enskilda provtagna kontexterna. I uppdraget ingick också att välja ut material från ett prov med kort egenålder för ¹⁴C-analys. Dateringsmaterial insamlades i form av sädeskornfragment från prov 171.

Metod och källkritik

Provtagningen genomfördes av arkeologerna under utgrävningen. Efter uppmätning av torrvolymen flotaterades proverna och materialet våtsiktades med minsta maskstorlek 0,25 mm. Även den kvarvarande flotationsresten av tyngre minerogent material våtsiktades och genomsöktes. Efter floteringen samlades provet upp och förvarades fuktigt i en tillsluten plastpåse till dess det analyserades. Identifieringen av materialet skedde under ett stereomikroskop med 7–100 gångers förstoring. I samband med bestämningarna utnyttjades litteratur (främst Von Jacomet 2006) samt referenssamlingar av recenta fröer. Den makroskopiska analysen har främst behandlat växtmakrofossil (som inte är ved eller träkol), men även puppor, fekalier, smältor, slag, ben mm har eftersökts.

I samtliga prover förekom moderna rottrådar från en nulevande flora. Detta visar att jorden även i de provtagna nivåerna i någon mån utsatts för senare bioturbation och att material från yngre florasamhällen och yngre aktiviteter kan ha förts ner i jorden i sen tid. Ett exempel på detta är förekomsten av fragment som ser ut att kunna vara koks påträffades i ett par av proverna (172 och 173). Koks är ett material som främst förekommit efter den industrialismen, även om de också kan dyka upp redan på 1700-talet.

Analysresultat

I resultattabellen har en del av materialet (det som inte är förkolnade fröer och frukter) kvantifierats enligt en grov relativ skala 1–3 prickar, där 1 prick innebär förekomst av enstaka (ca 1–5 st.) fragment i hela provet. 2 prickar innebär att materialet är vanligt – att det i stort sett hittas i alla genomletningar av de subsamplingar som görs. 3 prickar innebär att materialet är så vanligt att de kan sägas vara ett av de dominerande materialen i provet och man hittar det var man än tittar. I tabellen presenteras oförkolnat och förkolnat material för sig.

Pastor Svane		Provnr	171	172	173
A_2018_0059		Sektion	135	111	114
		Ritning	4	10	11
		Lager	159	169	170
		Kontext	Gropfyllning	Dikesfyllning	Dikesfyllning
		Volym/l	2,2	2,4	1,2
	Förkolnade vedartade växter	Träkol	••	•	•
		Kvistfragment		•	
	Animaliskt köksavfall	Fiskfjäll och fiskben		•	
		Benfragment (däggdjur)	•	•	•
	Övrigt	Koksliknande material		•	•
Förkolnade fröer/frukter					
Säd	Fragment av sädeskorn ospec.	Cerealiea indet.	4		1

Diskussion

Samtliga tre prover innehöll relativt lite organiskt material för att vara insamlade från Lunds kulturlager, men i samtliga fall förekommer spår av köksavfall i form av benfragment, och i ett par av proverna även fragment av förkolnad säd och fiskfjäll. Bevarandegraden av mycket låg och endast förkolnat material påträffades. Som diskuterats under källkritik påträffades också fragment som kan vara koks i ett par av proverna, vilket indikerar att, om de är gamla, också innehåller sentida material.

Innehållet av köksavfall säger inte så mycket om funktionen på själva gropan eller dikena (eller möjligen lertäkten i fallet med prov 172), utan speglar främst att återfyllnadsmaterialet varit förhållandevis hushållsnära, och att bostadshus och köksmiljöer legat i närheten.

Referenser

Von Jacomet, S., 2006: *Identification of cereal remains from archaeological sites*. 2nd ed. IPAS Basel University, Basel

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Lägerhyddsvägen 1

Postadress:
Box 529
751 21 Uppsala

Telefon:
018 – 471 3124

Hemsida:
<http://www.tandemlab.uu.se>

E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Uppsala 2023-08-14

Jens Heimdahl
Statens Historiska Museer
Arkeologerna
Instrumentvägen 19
126 53 HÄGERSTEN

Resultat av ^{14}C datering av makrofossil från Pastor Svane 1, Lund, Skåne (proj. A_2018_0059). (p 5284)

Förbehandling av makrofossiler:

- 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
- 0.5 % NaOH tillsätts (1 h, 60 °C). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före mätningen av ^{14}C -innehållet i acceleratoren förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 3, till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}\text{‰}$ V-PDB	^{14}C ålder BP
Ua-79332	Prov 171	-23,4	953 ± 28

Med vänliga hälsningar

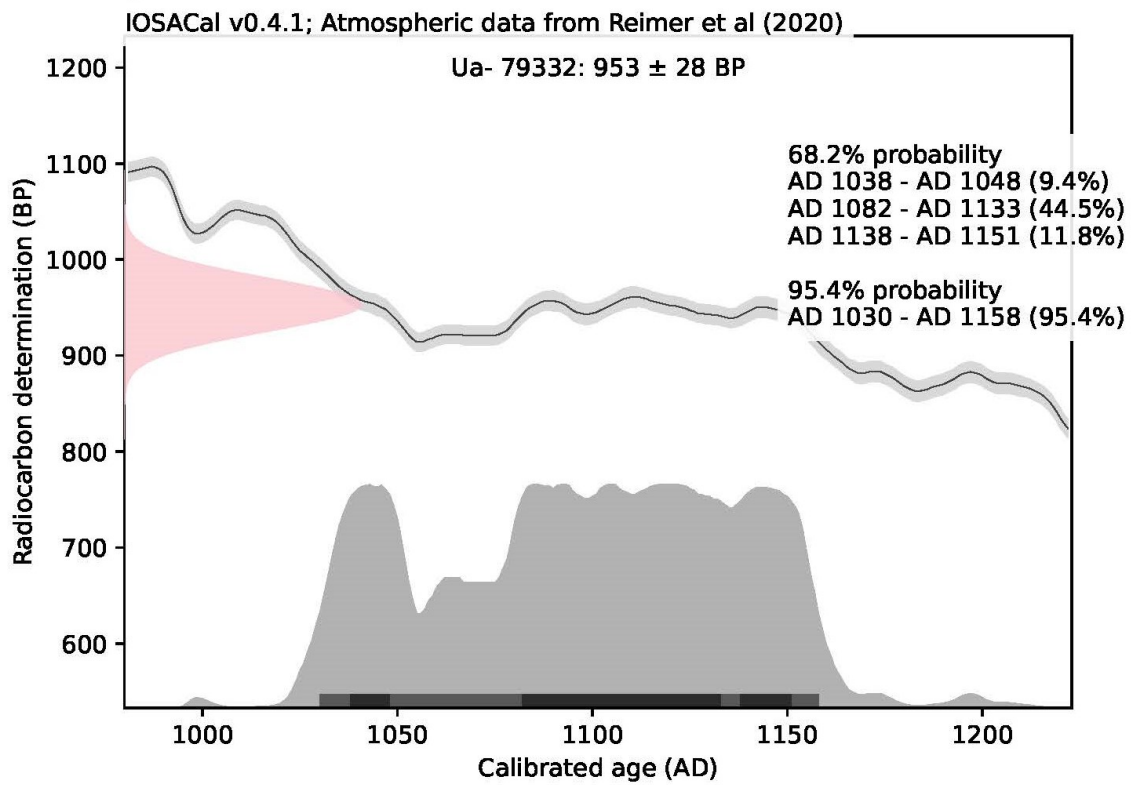
Melanie Melanie Mucke

2023.08.14

Mucke 15:57:15 +02'00'

Melanie Mucke/Daniel Primetzhof

Kalibreringskurvor

2023

- 2023:1 Innerstaden 2:1 Lund, Bantorget, intill Grand Hotel, RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning och förundersökning år 2017–2018. Aja Guldåker.
- 2023:2 Kv Kulturen 4, Lund. Fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk slutundersökning, schaktningsövervakning och kontroll år 2021. Sebastian Boström.
- 2023:3 Kv Bagaren 6, Lund. Fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning år 2019–2021. Kristoffer Brink.
- 2023:4 Kv Furan 9, Vellinge, Fornlämning RAÄ Vellinge 17:1/L1988:7232. Vellinge bytomt, Vellinge socken och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning och schaktningsövervakning 2019–2021. Linda Billström, Linnea Lidh och Mattias Karlsson.
- 2023:5 Gylleholmsgatan. Fornlämning L1988:5060/Raä Lund 175:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2022. Imelda Bakunic Fridén.
- 2023:6 Kv Brunius 18, Lund. Fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning år 2019. Kristoffer Brink.
- 2023:7 Kv Paradis 51, Lund. Fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning. Kristoffer Brink & Aja Guldåker.
- 2023:8 Kv Hospitalsträdgården 10, Lund. Fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2022. Kristoffer Brink.
- 2023:9 Stora Råby 34:46. Fornlämning L1988:6568. Stora Råby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2022. Imelda Bakunic Fridén & Krister Käm Tayanin
- 2023:10 1600-talsparken Karl XI stenar. Fornlämning RAÄ Östra Sallerup 5:1/L1989:4041. Östra Sallerups socken, Hörby kommun, Skåne län. Förstudie 2023. Aja Guldåker.
- 2023:11 Kv Föreningen 13, Lund. Fornlämning L1988:5459 / RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2022. Linnea Lidh.
- 2023:12 Lilla Råby 18:39. Fornlämning L1988:5458/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2022–2023. Imelda Bakunic Fridén
- 2023:13 Dalby S:4>5, Lundavägen. Fornlämning RAÄ Dalby 40:1/L1988:815. Dalby, Dalby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2022/2023. Sebastian Boström.
- 2023:14 Kv Sankt Märten 27, Lund. Fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2017/2018. Aja Guldåker.
- 2023:15 Väsby 12:42 och 32:1 Väsby kyrkogård, Väsby, Väsby socken, Höganäs kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2023. Carita Melchert.
- 2023:16 Pastor Svane 1, Lund. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020–2023. Linnea Lidh.